

ІСТОРИОСОФІЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ЦЕРКВОЮ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ ІДЕЇ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ ТА ІНДІЇ

Куриляк Валентина Василівна

докторантка кафедри культурології та філософії Національного університету «Острозька академія», м. Острог

E-mail: valentina.kuryliak@gmail.com

http://orcid.org/0000-0001-5245-9700

У статті досліджено історичний та філософський контекст інтеграції принципів здорового способу життя у внутрішньо церковний простір Адвентистів сьомого дня. Робота має міждисциплінарний характер, написана на стику історії та філософії. Доведено, що адвентисти упродовж історії існування деномінації активно намагаються реалізовувати програми боротьби із залежностями від тютюну, алкоголю, наркотиків тощо на церковному, суспільному та національному рівнях. Встановлено, що Адвентисти сьомого дня під час проведення оздоровчих та профілактичних програм акцентують увагу на духовне здоров'я людини. Узагальнено практичний досвід результатів реалізації оздоровчих програм адвентистами на територіях Індії та України. В роботі представлено огляд змісту адвентистських оздоровчих програм. На закінчення дослідження представлено перелік напрямів роботи адвентистів у сфері здоров'я в Україні через телеканал «Надія», санаторії, лікарні, програми, печатні засоби тощо. Однак реалізація принципів здорового способу життя не є досить ефективною, оскільки досі до Церкви існує упереджене ставлення з боку суспільних та державних організацій України. А зі сторони українських адвентистів невміння втримати баланс між пропагандою власних доктрин та безкорисним служінням суспільству залишає суспільно-церковні відносини в напруженому стані.

Ключові слова: адвентизм, історіософія принципів здоров'я, шкідливі залежності, Індія, Україна.

Актуальність теми дослідження. Духовне та фізичне здоров'я людини є однією із ключових доктрин церкви Адвентистів сьомого дня. З 1863 р. (рік офіційної реєстрації деномінації) і до сьогодні адвентисти багато уваги приділяють питанням інтеграції принципів здорового способу життя в практичне життя вірян. Завдяки оздоровчим санаторіям, лікарням, госпіталям та профілактичним закладам по усьому світу адвентистам вдалося зайняти міцні позиції у цій галузі. Більше того секрети довгого життя адвентистів були представлені в американській національній телепрограмі «The Today Show». Сюжет для телепрограми знімали у місті Лома Лінда, яке розташоване недалеко від Лос-Анджелесу. Лома Лінда має найбільший у світі відсоток довгожителів, які дожили до 100 років і є членами церкви Адвентистів сьомого дня. Більше того місто віднесено до категорії так званих «блакитних зон», а унікальність довгожителів адвентистів полягає у тому, що їм вдалося досягти 100 річного віку в урбанізованих умовах. В той час як інші дві «блакитні зони» довгожителів світу розташовані на островах тихоого океану далеко від цивілізації. Під час трансляції передачі «NBC's Today» були представлені переваги слідування адвентистським принципам здорового способу життя із закликом до кожного займатися фізичними вправами та харчуватися здоровою їжею [Паседжи, 2017].

Виходячи з вище наведено маємо за мету виконати історичний та філософський аналіз практичної інтеграції принципів здорового способу життя в церкві Адвентистів сьомого дня на прикладі реалізації програми в країнах Індії та України. Актуальність дослідження обумовлюємо тим, що

тема фізичного та духовного здоров'я людей будь якої держави залишається кричущою особливо в ХХІ столітті.

Виклад основного матеріалу. Церква адвентистів сьомого дня вперше публічно представила ідею здорового способу життя у 1946 р. завдяки Американському товариству стримання (American Temperance Society), заснованому адвентистами. Товариство випустило брошуру під назвою «Вісник помірності» (Temperance Bulletin), де пропагувалися принципи реформи здоров'я, серед яких була відмова від вживання шкідливих речовин: тютюну, алкоголю та наркотиків. Крім зазначеного бюлетеня адвентисти в той час не використовували інших методів для поширення інформації про здоровий спосіб життя. Однак ситуація різко змінилася після 1946 р., коли Генеральна конференція розглянула програму «Стримання деномінації» та в 1947 р. організувала Міжнародну асоціацію стримання (International Temperance Association) та реформувала принцип роботи Американського товариства стримання.

Найголовніше було те, що виконавчим секретарем Американського товариства стримання був призначений Вільям А. Шарффенберг, який вже в 1948 р. сприяв створенню журналу для молоді «Слухай» (Listen). Також він заснував Національний комітет з профілактики алкоголізму та Інститут наукових досліджень з профілактики алкоголізму. Ці дві організації почали працювати за межами Сполучених Штатів Америки, згодом перетворившись на корисні суспільству дослідницькі інституції. А завдяки постійній організації та проведенню семінарів, конгресів та публічних виступів на тему, як жити за принципами здорового

способу життя, Вільям А. Шарффенберг зумів зацікавити не тільки адвентистів.

Крім того, у 1954 р. під керівництвом Шарффенберга деномінація випустила фільм про боротьбу з тютюнопалінням «Один на 20 000», згодом за яким вийшло ще декілька інших фільмів, присвячених тютюну та алкоголю. У 1962 р. церква АСД започаткувала «П'ятиденний план відмови від куріння». Ця програма широко використовувалася до 1980-х рр., а після була замінена програмою «Дихайте вільно», яка діє до цього часу. У 1960 р. Генеральна конференція створює «Відділ стримання» та призначає Шарффенберга своїм першим секретарем. Через 20 років цей відділ об'єднали з «Відділом охорони здоров'я» та сформували «Відділ охорони здоров'я та стримання». Однак незважаючи на рішучу адвентистську пропаганду програми «стримання», американський соціум холодно поставився до їхніх дій в цій галузі. Це було пов'язано із негативними тенденціями викликаними адвентистами, які порушували принципи здорового способу життя у 1980-х рр.

У відповідь Генеральна конференція створила Інститут алкоголізму і наркоманії для вивчення ситуації, яка склалась. Відтак, у ході багаторічного дослідження інститут виявив, що близько чверті студентів адвентистських коледжів і близько 15 відсотків дорослих та учнів середніх шкіл вживають алкоголь, хоча й у невеликій кількості. Стривожена цими даними, Церква АСД прагнула приділяти більше уваги щодо реалізації принципів ЗСЖ у розрізі шкільних навчальних програм. Як результат була організована кампанія з профілактики серед однолітків під назвою «Молодь молоді» [Land, 2005, s. 293–294].

У 1979 р. Церква АСД ініціювала перезйомку фільму під назвою «Один з 20 000», нову версію вже було перекладено на 14 мов світу. Фільм переглянуло понад 75 мільйонів людей. Більше того, цій фільм добре був прийнятий в Радянському Союзі. Він став поштовхом, щоб почати загальнонаціональну кампанію проти небезпеки куріння. На крилах успіху після фільму «Один на 20000» відділ стримання випустив ще п'ять антитютюнових фільмів, у яких, крім іншого, був показаний вплив куріння на ненароджену дитину та її зв'язок з ішемічною хворобою серця. Крім того, було випущено ще декілька фільмів, в яких розповідалося про приховану небезпеку алкоголю.

Один з цих фільмів, «Коло любові», з чорношкірими акторами, був розроблений спеціально для молодих людей американських міст, більшість із яких вживали наркотики або вже знаходилися в наркотичній залежності. Створені адвентистами фільми про куріння, спиртні напої і наркотики з ентузіазмом зустріли лідери поміркованих поглядів, які активно займалися розвитком освітніх питань молодих людей.

Однак, незважаючи на велику популярність фільмів про небезпечні наслідки від паління цигарок, дослідницька команда на чолі з доктором медицини Дж. Уейном Макфарландом і служителем Елманом Дж. Фолкенбергом виявила, що їхній перегляд не

надає прикличливої змоги курцям перебороти свою шкідливу звичку.

Програми: П'ятиденний план та «Чотиривимірний ключ».

Окрім показу фільмів, Дж. Уейн Макфарланд і Елманом Дж. Фолкенберг розробили підхід групової терапії, яка на п'яти послідовних вечірніх зустрічах демонструвала шкідливі наслідки куріння, а також висувала психологічні, духовні та моральні причини відмови від куріння. Зміни в діті, правильне дихання, дружня підтримка і заклик до божественної допомоги – все це було введено як допоміжний засіб для прийняття позитивного рішення кинути курити.

Після декількох років всебічних досліджень у 1962 р. цей п'ятиденний план позбавлення залежності від куріння був презентований на сесії Генеральної конференції. Незабаром цю програму призначили для підготовки груп лікарів і служителів, і вона була проведена по всій території Сполучених Штатів. Практично відразу план запозичили адвентистські працівники в інших країнах, де він швидко став популярним. Організації, пов'язані з пропагандою про небезпеку куріння, такі як Американське онкологічне товариство, часто виступали співвиконавцями п'ятиденного плану, представляючи це як громадську роботу.

За допомогою реалізації п'ятиденних планів адвентисти сьомого дня змогли справити позитивний вплив в таких країнах як Сирія, Саудівська Аравія, Єгипет і Кувейт, де християнство зазвичай ігнорується. В католицьких країнах південної Європи п'ятиденні плани часто використовувалися для пробудження інтересу перед євангелізаційною кампанією. Офіційне урядове схвалення плану прийшло в таких країнах як Еквадор, Норвегія і Філіппіни; ВМС США навіть уклали офіційний контракт з церковним Відділом охорони здоров'я та помірності для реалізації плану на всіх своїх військово-морських базах. Протягом 1974 р. у світі проводилося в середньому шістьдесят п'ятиденних планів на тиждень. За статистикою, протягом декількох років після його розробки 11 мільйонам людей вдалося залишити тютюнопаління за допомогою плану [Schwarz, 1979, s. 607–608].

Схожий за змістом план під назвою «Чотиривимірний ключ» (Four Dimensional Key, скорочено – 4 DK) був розроблений у 1969 р. секретарем «Стримання» Е. Стідом (Steed) та доктором медицини Л. Сенсманом (Senseman) для боротьби з алкогольною залежністю. Програма «Чотиривимірний ключ» складалася із серії чотирьох вечірніх презентацій, які були призначені для алкоголіків і їхніх сімей. Основна ціль плану 4 DK – показати залежним людям, що алкоголь призводить до погіршення фізичного, розумового, соціального і духовного здоров'я людини. Відповідно після окреслення важливості кожної із чотирьох сфер пропонується серія з восьми консультаційних сесій для тих, хто бажає позбутися алкогольної залежності. Як у п'ятиденному плані, так і в плані 4 DK задіяні спеціально підготовлені команди лікарів-служителів, які проводять публічні презентації та консультації.

Усвідомлюючи необхідність впровадження принципів стримання в дитинстві і юнацтві, лідери Американського товариства стримання в 50-х і 60-х рр. намагалися організувати відділення Американського товариства стримання в кожній школі, які належали церкві АСД. Щоб стимулювати інтерес до цієї теми, було організовано безліч конкурсів есе, постерів, джінглів і ораторських виступів. Протягом так званих Днів Стримання заохочувалося поширення спеціальної літератури. Лідери розробили програми для державних шкіл і спонсорували покази на ярмарках і виставках. Часто на них зображувався «Курець на імя Сем», манекен, обладнаний для демонстрації шкідливих смол, які накопичуються в легенях курця.

У 1970-х рр. Американське товариство стримання було реорганізовано і стало називатися «Адвентисти університетів за краще життя» (CABL (Collegiate Adventists for Better Living)) і «Молодь адвентистів за краще життя» (AYBL (Adventist Youth for Better Living)). Практичні заходи були також модернізовані, а ораторські конкурси поступилися місцем демонстрації фізичної підготовки [Ministry, 1970; Listen, 1972].

Приклад поширення у Північно-Східній Індії.

Одним з яскравих прикладів виходу адвентистської ідеї здорового способу життя на міжнародному рівні є досвід реалізації такої місії в Індії. У зв'язку із тим, що більшість населення Індії в той час не мало широкого доступу до лікарень, адвентисти почали поширювати в Північно-Східній Індії ідеї стримання через фільми, плакати, журнали та інші навчальні посібники. Вони намагалися відкрити жителям Індії безпеки, які пов'язані із вживанням алкоголю, тютюну та наркотиків. Були видані книги та журнали про здоров'я, щоб навчити людей простим засобам профілактики і боротьби з хворобами. Книги про здоров'я і довголіття, популярні медичні книги були перекладені на різні мови, такі як хасі, ассамська, маніпурі, мізо й інші мови. Інші книги про здоров'я і журнали були видані, і їх могли придбати люди на всій території Індії. Крім цього, заочний курс «Здоров'я» надається безкоштовно, багато людей пройшли цей курс і скористалися його порадами.

Безліч зустрічей у 1990-ті рр. з програмою «Стримання» було проведено для студентів і громадськості в багатьох місцях на північному сході Індії. У них взяли участь тисячі вдячних людей і урядовців. Цей план дав можливість провідним людям познайомитися з адвентистами сьомого дня і надав платформу для відкритої «підтримки» своїх зусиль з протидії курінню і вживанню алкоголю шляхом здорового способу життя.

Акції з інформування про здоров'я були проведені серед учнів різних шкіл. На лекціях про здоров'я студентам розповідалося про шкоду наркотиків, тютюну та спиртних напоїв. У кінці тижня всі студенти йшли з гаслами, які засуджують наркотики, алкоголь і тютюн, тисячі з них зібралися в одному призначеному місці, де державні урядовці разом з організаторами проводили публічні лекції, намагаючись закликати населення залишити звички,

які шкодять їхньому здоров'ю. Про мітинг, що відбувся в місті Чурачандпуре у 1999 р., Тансіама Тлау писав: «Маніпур, як прикордонний штат Індії, завжди мав боротися з проблемою наркотиків. Більше 4000 учнів з дев'яти шкіл взяли участь у зустрічі, тримали плакати і вигукували гасла про шкідливий вплив інтоксикантів, наркотиків і тютюну. Округ Колумбія, суперінтендант поліції і інші районні чиновники були дуже зацікавлені і підтримали програму від щирого серця» [Thansiam, 1999].

На зустрічі, яка проводилася в місті Тур, головний гість заходу, Шрі Кеппі Марак, заступник голови районної ради, говорила «про згубний вплив шкідливих звичок, пов'язаних з наркотиками, алкоголем і тютюном, і закликала кожного залишити їх» [Nongkhaw, 1995]. Також у тій місцевості проводився п'ятиденний план з припинення куріння, який був згаданий вище. Завдяки цим планам сотні осіб підписали картки з рішеннями, хоча не було проведено жодних досліджень про сталість рішення. Але було багато тих, хто кинув палити завдяки цьому плану. Були отримані листи-відгуки. Ось зразки таких листів:

«Я один з тих, хто підписав картку прийняття рішення вчора ввечері і пообіцяв більше ніколи не курити. Я тільки що подумав про те чудове служіння, яке ви, пастор і лікар, надали при виконанні цього п'ятиденного плану. Допмагаючи мені кинути палити, ви допомогли мені зекономити багато грошей». «Я знав, що паління шкідливе для мого здоров'я та забирає у мене і моєї сім'ї такі необхідні кошти. Але я був безсилий що-небудь з цим вдіяти. Завдяки вам і вашій чудовій організації, зараз я перебуваю під контролем і з тих пір не курю перший день плану, я ніколи не повернуся до паління знову».

Література, яка стосується тютюну, наркотиків та інших проблем зі здоров'ям, і буклети, присвячені алкоголю, наркотикам, СНІДу та ін. були опубліковані і поширені серед людей. Публіці в школах і селах показали такі фільми як: «Один на двадцять тисяч» – згаданий раніше, показує, що тютюн впливає на легені і викликає їх рак. «Просто один» – це науковий документальний фільм про вплив алкоголю на кров і нервові клітини мозку. «Нова проста концепція» – про алкоголізм і наркотики.

Через показ фільму з наступним поясненням люди значною мірою усвідомлювали важливість догляду за своїм тілом і розуміли жахливий вплив алкоголю, наркотиків і тютюну. Тансіама Тлау, директор Відділу охорони здоров'я і стримання Південно-Азіатського дивізіону Церкви АСД, відзначив, що «адвентисти сьомого дня в штаті Мізорамі були визнані всіма людьми як такі, що не курять, не вживають тютюн в будь-якій формі і ніколи не п'ють спиртне». За його словами, ця місія вплинула на багатьох людей, навчивши їх бути поміркованими і піклуватися про своє здоров'я. Він також згадав, що пані Лалріаліані, дружина колишнього головного міністра Лалтанхавлі, організувала Індійське товариство проти тютюну і за здоров'я. Члени Церкви АСД повністю підтримали це. Їхне

просування має великий вплив на життя багатьох людей в штаті Мізорам.

Для підвищення обізнаності про шкідливість тютюну, наркотиків і алкоголю місіонери організували регулярний конкурс в рамках програми «Стримання». З цієї нагоди учні беруть участь в конкурсах розмов, плакатів, поезії або дзвону та іграх. Роблячи проєкцію зла цих звичок в творах мистецтва і закликаючи інших уникати їх. Повідомляючи про один такий конкурс, Кальвін Джошуа писав: «Кожен оратор щиро і недвозначно наводив аргументи на користь пропаганди доброго здоров'я, що немає місця цим речам в Божому плані, немає місця для молоді... Конкурс дозволив з'явитися в умах учнів і батьків ідеї усвідомлюється важливості вістки про здоров'я як найважливішому інструменту для гармонійного розвитку кожної дитини» [Calvin, 1990].

У безпосередній евангелізації за допомогою проповіді евангелісти завжди включали інформацію про важливість здоров'я і стримання як один з предметів, які підтримуються Біблією. Слухачі майже завжди погоджувалися з цим вченням, але багато хто висловлював думки щодо труднощів або браку сили волі, щоб відмовитись від тютюну, лікеру або жування бетель. Також існує проблема вживання нечистого (за біблійним визначенням) м'яса, такого як свинина, яке в тій місцевості є дуже поширеним. К. Харбтенг повідомив, що на одному зі своїх публічних зібрань в Нонгпохе «один з чоловіків, які давно звикли до паління, неодноразово сперечався і незгоджувався відмовитися від свого тютюну, жування бетеля і нечистого м'яса, стверджуючи, що Біблія не засуджує їх ... Однак, після багатьох днів навчання, він був переконаний і прийняв це вчення. Пізніше він був хрещений і приєднався до церкви» [Kharbteng, 1961].

Багато людей розповідали про зміни в їхньому житті через вістку про здоров'я, яку вони отримали від місіонерів – адвентистів сьомого дня. Д. Харумлонг розповів, що він багато пив, відвідував збори, що проводяться в його селі в Мілліме, коли він був п'яний. Люди не могли повірити в його перемену, тому що вони завжди бачили його п'яним і лежачим на дорозі. Сьогодні він респектабельний чоловік. Вже 38 років як він приєднався до Церкви.

Механік К. Харконгор сказав, що куріння було його найбільшою проблемою. Навіть після того, як він почув цю вістку, це не могло зупинити його. Але він був переконаний в істині з Біблії. Нарешті він вирішив стати адвентистом. В день хрещення він кинув курити і жувати бетель. Він приєднався до церкви більше 30 років тому. Тансіама Тлау сказав, що він був завзятий курець і звик пити спиртні напої і грати в азартні ігри, але коли він почув вчення адвентистів про Біблію і стриманість, він прийняв це вчення. Завдяки великій боротьбі він зміг позбутися усіх цих залежностей.

Після закінчення навчання він працював викладачем, евангелістом і директором департаменту охорони здоров'я та стримання Місії церкви АСД.

За словами доктора Х. Лалнілави, викладача місцевого адвентистського коледжу, їхня місія

відома у всьому Мізорамі своїми навчаннями і практикою щодо здоров'я і поміркованості. Здоровий спосіб життя членів церкви свідчить про вплив цього вчення, якому слідували багато людей, що піклуються про своє здоров'я.

За словами преподобного С. Грангзуала, директора баптистської місії Лаірам, «місія адвентистів принесла багато хороших людям Мізорам і Маніпур. Вчення про важливість медичної практики та просування освіти виділяються серед їхньої діяльності». Він зазначив, що кожного разу, коли обговорювалася проблема наркотиків і алкоголю, баптисти заявили, що серед усіх інших місій тільки місія церкви АСД здатна ефективно допомогти в навчанні людей і боротьбі з залежностями.

Згідно з Х. Раундером, директором Християнського агентства соціальної допомоги, вчення про здоровий спосіб життя місії Церкви АСД дуже допомогла людям усвідомити шкідливий вплив тютюну, алкоголю та наркотиків на організм. У результаті багато хто кинув палити і пити. Всі ті, хто хотів приєднатися до церкви, кинули їсти свинину. Ця вістка відчутно вплинула в основному на студентів і молодих людей.

Вплив адвентистських навчальних програм на здоровий спосіб життя людей було помічено не тільки в тому, що вони утримувалися від вживання спиртних напоїв, тютюну, бетеля, свинини і нечистої їжі, але і в особистій чистоті і гігієнічності будинків та вживанні здорової їжі. За словами П. К. Гайена, адвентистського евангеліста, здоровий спосіб життя серед членів адвентистської церкви в Раджасіме сильно відрізняв вірян від інших людей і здійснював відчутний вплив: заступник комісара, який відвідав село в 1954 році, відзначає, що люди стежать за здоровим способом життя і їм відома чистота членів Церкви адвентистів сьомого дня [Lyngdoh, 2000, s. 178–179].

Тому можна зробити висновок, що в Північно-Східній Індії «місіонери терпляче і регулярно навчали правильному догляду і гігієнічним звичкам. Таким чином, навіть найбідніша людина усвідомлювала важливість чистоти. Головним внеском християнських місіонерів було поліпшення медичного обслуговування людей за допомогою гігієни» [Natarajan, 1977, s. 111].

Сучасний український контекст.

Як у всьому світі, так і в Україні Церква АСД має відділ здоров'я і приділяє багато уваги вихованню членів церкви у відповідності до принципів здоров'я і пропагує в суспільстві здоровий спосіб життя через різноманітні соціальні програми, заходи, книги, ЗМІ й інші канали впливу. Один із успішних засобів пропагування ЗСЖ – через медіа, засновані церквою.

Телеканал «Надія». Український телеканал «Надія», заснований адвентистами – один з 43 каналів всесвітньої мережі Норе Channel – вийшов в ефір 2008 року, а з 2013 року працює цілодобово. Аудиторія каналу в кабельних мережах перевищує 3 мільйони глядачів. ТК «Надія» має велику кількість різнопланових передач для задоволення фізичних, інтелектуальних, психологічних та духовних потреб

населення. Серед них – декілька передач, які присвячені темі здоров'я та принципам здорового способу життя.

Передача «Діагноз: здоров'я» містить консультації експертів, захоплюючі відеосюжети, майстер-класи з приготування корисної та смачної їжі. Піднімає питання різних поширених захворювань, описуються причини їхнього виникнення, та хто може належати до групи ризику. Звертається увага на сучасний спосіб життя багатьох людей, які мають змогу користуватися різноманітними сучасними цифровими пристроями, та як цей життєвий стиль провокує різні небезпеки для здоров'я. У передачі даються поради, як в наш час відчувати себе бадьоро і мати міцне здоров'я. Вивчаються сучасні проблеми зі здоров'ям, дослідження механізмів оздоровлення та поліпшення самопочуття. Експерти з питання медицини також розповідають, як працюють внутрішні органи людини, чому іноді в їхній роботі відбувається збій, та чи можливо повернути втрачене здоров'я та виглядати молодше своїх років.

Телепроект «Лома Лінда 360°». Глядачі мають можливість дізнатися історії людей, котрі перенесли величезні випробування у своєму житті. Описується служіння лікарів з адвентистського університету Лома Лінда (Каліфорнія, США), які роблять складні хірургічні операції тим, хто цього потребує в різних частинах світу. Однак похвала і подяка спрямована насамперед не цим лікарям, а Богові, справжньому Лікарю. Саме Він дає життя і допомагає у важкі періоди, дає мудрість лікарям, скеровує їхні зусилля на допомогу тим, хто страждає. Також на реальних життєвих історіях показано, як посвячені адвентистські лікарі дають поради людям, як тримати своє здоров'я в належному стані. Один з керівників таких благодійних служб в цій передачі сказав: «Чудо – це коли людина починає мислити по-іншому». І «Лома Лінда 360°» – якраз та програма, яка допомагає переосмислити своє життя, свої цінності.

Програма «Дихайте вільно» розповідає про унікальну методику позбавлення від тютюнозалежності. Це шестиденний курс для тих, хто бажає кинути курити. Виявляється, цей нелегкий процес може принести задоволення! Учасники програми, справжні курці, прямо під час ефіру програми крок за кроком залишають цю згубну звичку. Вони на особистому досвіді переконалися, що життя без сигарет знаходить новий смак. Ведучий програми психіатр-нарколог Юрій Бондаренко звертає увагу на те, що для тих, хто бажає кинути палити, ефект однаковий, незалежно від того, чи знаходяться вони в студії або будуть працювати через телепрограму.

«Смак здоров'я» – це кулінарна програма від телеканалу «Надія». Ведучі програми проводять майстер-класи з приготування різних страв на основі фруктів, овочів, бобових, зернових. До них належать корисні десерти, повноцінні сніданки, приготування смачного і корисного хліба та вегетаріанської ковбаси тощо. Також даються поради щодо вживання різних продуктів харчування, перестороги щодо захворювань, до яких може призвести неправильне харчування.

Духовно-оздоровча програма «Здоровий хребет». Вона розрахована на 10 зустрічей, під час яких волонтери допомагають людям, зацікавленим у своєму здоров'ї. Ця програма складається з двох частин: теоретичної та практичної. Відвідувачі отримують інформацію, слухаючи лекції про здоровий спосіб життя, а також виконують вправи для здоров'я хребта.

Кулінарні книги з адвентистських санаторіїв також допомагають поширенню вістки про здорове харчування як серед адвентистів, так і серед членів церкви АСД, однак які цікавляться приготуванням не тільки корисних, але і при цьому смачних страв. Рецепти страв складаються виключно з рослинних продуктів, м'ясо у них виключається. Перелік цих продуктів: зернові, бобові, овочі, горіхи та гарбузове і соняшникове насіння. До страв належать: супи, холодні страви, другі страви, соуси та паштети, страви до свят, хліб та солодка випічка, десерти, консервування. Враховані також особливості національної кухні. Наприклад, у розділі «Супи» першим рецептом стоїть «Український борщ».

Лекції здоров'я під час євангельських програм. Під час адвентистських євангельських кампаній та супутникових євангельських програм традиційною їхньою частиною стали лекції на тему здоров'я. У 20-хвилинних лекціях, які викладали фахівці з цієї теми, розповідалися у доступній формі вісім принципів здоров'я, поради, як запобігти поширеним захворюванням, та що треба зі свого боку зробити, щоб прожити довге і повноцінне життя.

Відділ здоров'я Української уніонної конференції розробив посібник «Хвилинка здоров'я». Це – читання для суботнього богослужіння щодо здорового способу життя. Посібник розподілений на теми, які мають вказане число, коли повинні бути прочитаними під час другої частини суботнього служіння. Тема починається з біблійного вірша і закінчується біблійною істиною як висновок з теми. В основній частині коротко розглядаються різні питання здорового способу життя, опис хвороб та їхньої профілактики. Також описуються основні моменти будови людського тіла та особливості функціонування внутрішніх органів.

Оскільки вечірні суботні богослужіння в Церкві АСД традиційно проводять відділи громади, відділ здоров'я і стримання може присвятити або увесь час вечірнього богослужіння, або його частину для інформації з теми здоров'я. Найчастіше це бувають звичайні теми з аспектів здорового способу життя. Однак бувають і сезонні теми, наприклад: як не застудитися у холодну пору; як не отримати сонячний чи тепловий напад у спеку; як захиститися від кліщів, перебуваючи на природі тощо.

Для поширення вістки про здоров'я адвентисти також намагаються проводити заходи до різних міжнародних днів, які присвячені цій темі. Заходи включають: виставки здоров'я, під час яких відвідувачам пропонують виміряти тиск, здати кров на цукор та холестерин, визначити біологічний вік та інше. Виставка здоров'я складається зі стендів, які пропагують той чи інший аспект здорового способу

життя. Також відвідувачі цього заходу мають можливість придбати книги на тему здоров'я. Серед міжнародних днів, до яких проводяться виставки: Всесвітній день здоров'я, День боротьби проти діабету, Міжнародний день боротьби з ожирінням, Всесвітній день без тютюну тощо. Виставки здоров'я іноді відбуваються навіть для представників державних адміністрацій міст, наприклад, така виставка близько 2010 р. відбулася в м. Шепетівка Хмельницької області, коли служіння пастора в тому місті звершував Мацюк Василь Феодосійович.

Газета «Моя здорова сім'я» – щомісячна газета про здоровий спосіб життя. Усі матеріали ґрунтуються на 8 принципах здоров'я програми NEW START: харчування, фізична активність, відпочинок, сонячне світло, чисте повітря, вода, стримання, довіра Богові. Серед авторів статей – лікар загальної практики та сімейної медицини Тетяна Остапенко, лікар-фізіотерапевт Олексій Хацинський та інші. Кожен номер видання проходить медичну експертизу професора Володимира Малюка та кандидата медичних наук Ореста Паламаря. У статтях піднімаються актуальні теми щодо різноманітних захворювань, профілактики та лікування, написані дохідливо і аргументовано. Також газета містить статті щодо сімейних проблем та дає поради щодо їх вирішення.

Соціальний захід для дітей «Країна здоров'я». Це розважально-пізнавальна програма, де діти проходять 8 станцій (пунктів маршруту) і дізнаються про 8 принципів здорового способу життя. Наприклад, маленькі навчалися, як правильно чистити зубки, мити ручки, мити овочі та фрукти. Також діти отримують корисні подарунки на згадку про цю подію. Наприклад: зубну щітку, зубну пасту, дитяче мило, дитячий шампунь тощо. Також особливістю деяких заходів «Країна здоров'я» є станція для дорослих. На ній пропонують молитовну підтримку, скуштувати смачні й корисні цукерки. Охочі отримують рецепт цукерок та запрошення на кулінарний майстер-клас [Пешкова, 2018; Країна, 2018].

Як і в інших країнах, Церква АСД в Україні проводить заняття з програми «Дихайте вільно» для осіб, які бажають звільнитися від нікотинової залежності. Цей п'ятиденний тренінг озброює відвідувачів дієвими порадами щодо позбавлення від нікотинової залежності. Кожен день на лекціях даються поради, рекомендації, виконання яких повинно гарантувати позитивний результат. Багато з тих, хто переміг залежність від куріння цигарок, залишають свої відгуки про враження від програми «Дихайте вільно». Протягом багатьох років вони неодноразово намагалися кинути палити, але всі їхні зусилля були марними. Саме завдяки програмі «Дихайте вільно» вони зуміли зробити крок вперед без сигарети [Жукова, 2013].

Також регулярно проводяться літні виїзні табори здоров'я за санаторною програмою. Є спеціалізовані табори – для онкохворих, гіпертоніків, діабетиків, для людей із депресією. У кожній громаді створений відділ здоров'я для пропагування ЗСЖ (здорового способу життя) серед членів церкви й населення в

цілому. Крім того, Церквою АСД розроблений ряд програм «Контроль ваги», «Боротьба зі стресом», «Перемога над гіпертонією», «Як навчитися прощати», «Перемога над діабетом», «Здоровий сон», «Живіть радісно», «Школа здорового харчування», і т. п. Тисячі людей щороку мають можливість відвідати ці програми й покращити своє здоров'я. За рік в Україні проводиться понад 2500 лекцій зі ЗСЖ, 250 зустрічей клубів здоров'я, 350 програм школи здорового харчування, 40 програм «Контроль ваги», 50 програм «Дихайте вільно», щотижневі зустрічі зі скандинавської ходьби (в багатьох населених пунктах), курси масажу й т. п.

Медико-місіонерська школа. Медико-місіонерська школа – це навчання, яке відбувається на базі санаторіїв, де є можливість отримати як теоретичні знання щодо різноманітних аспектів реформи здоров'я Церкви АСД та першої медичної допомоги. Існують такі курси медичної місіонерської школи: «Молодша медична сестра», «Інструктор здорового способу життя», «Місіонер без кордонів». Студенти навчаються таких дисциплін:

- дізнаються історію і відмінні доктрини Церкви, філософію адвентистського способу життя, як досліджувати Біблію, молитися, розуміти волю Божу і здійснювати служіння на самозабезпеченні;

- навчаються проводити лекції про здоров'я, кулінарні класи та виставку здоров'я;

- вивчають анатомію і фізіологію, внутрішні хвороби і прості засоби лікування;

- отримають основи класичного масажу, першої медичної допомоги та догляду за хворими.

У 2016 році на базі адвентистського санаторію «Наш дім» (с. Нові Обіходи) проходила перша медично-місіонерська школа англійською з 22 студентами з різних країн – з України, Росії, Азербайджану, Вірменії, Польщі, Чехії. Цей курс називається «Місіонер без кордонів». Англійська мова дозволяє ширше застосувати свої можливості в якості медиків-місіонерів. Студенти планують поїхати до Азії, Африки, навіть до Європи. Вони знають англійську мову, а тому можуть легше адаптуватися й послужити суспільству [Внесок, 2017]. Випускники цього курсу отримують сертифікат державного зразка від Всеукраїнського ТОВ «Знання України» з присвоєнням кваліфікації молодшої медсестри і масажиста. У курсів різна тривалість: від одного місяця до одного року.

Також керівництво коференцій Церкви АСД в Україні прийняло рішення, щоб курси медико-місіонерської школи пройшли пастори. Метою цього навчання було як засвоєння служителами Церкви АСД принципів реформи здоров'я, так і через їхній вплив поширення цих принципів серед членів їхніх громад.

При закінченні навчання випускники отримують сертифікат. А починаючи з 2017 р., випускники цього курсу отримали сертифікат державного зразка від Всеукраїнського ТОВ «Знання України» з присвоєнням кваліфікації молодшої медсестри і масажиста. Вони отримали ґрунтовну підготовку та можливість служіння в адвентистських і світських організаціях [Випускники, 2017].

Останніми роками Церква АСД в Україні створює спортивні клуби для залучення активної молоді до здорового способу життя завдяки різним популярним видам спорту. Засновуються трінажерні зали, фітнес-центри як для чоловіків, так і для жінок. Є змагання з пауерліфтингу. Заняття відбуваються під наглядом досвідчених інструкторів. Кожне заняття починається з молитви та 5-хвилинної інформації про важливість здорового способу життя. Окрім того, відвідувачі беруть газети, журнали, книги зі здорового способу життя та духовної тематики, які демонструються на постійно функціонуючій вітрині в тренажерному залі. З того часу медично-місіонерська школа санаторію «Наш дім» проводить регулярні курси з поглибленим вивченням англійської мови. Також члени церкви, задіяні в цьому служінні, здійснюють молитви про те, щоб ті, хто відвідує ці спортивні клуби, відвідували також євангельські церковні заходи та богослужіння.

У навчальних закладах України адвентисти проводять програму «Тиждень жахів». Програма розповідає про шкідливість алкоголю, куріння, наркоманії, абортів. У багатьох містах програма мала успіх і багато схвальних відгуків. При цьому був прикрий випадок, коли у 2012 р. в Немирові Вінницької області адвентистська церква проводила соціальну акцію «Тиждень жахів». На той захід потрапили дві десятирічні дівчинки, які не мали там бути через малий вік. На заході показували кадри, що відбувається, коли робиш аборт, і ці кадри дуже їх налякали. Про це довідався кореспондент всеукраїнської газети «Голос України». Видання опублікувало матеріал про те, що нібито на цьому заході адвентисти лякають дітей і маніпулюють людською свідомістю: «Психічну травму отримали дві 10-річні дівчинки під час акції у Немирові під назвою «Тиждень жахів». Організували захід міськрада та служба захисту дітей райдержадміністрації. Ведучий був... пастор церкви Адвентистів сьомого дня. – Дитина прийшла додому настільки схвилювана, що я не впізнала її, – каже мати однієї з юних глядачок» [Скрипник, 2012].

Адвентисти підготували і опублікували в електронних ЗМІ у відповідь на ту статтю свій матеріал «Жахи – у боротьбі проти жахів: навіщо цькувати людей, які працюють на користь суспільства». Тут є посилання на інтерв'ю матері, яка була обурена матеріалом, що вийшов у «Голосі України»: «Коли я прочитала статтю, я була обурена. Говорили про одне, а написали про інше. Все перекрутили: «Наших дітей хочуть налякати до сліз». Дітей розбещують 24 години на добу, хто про це пише? Телевізор не можна увімкнути, не можна фільмів дивитися. Музичні кліпи – одяга з секс-шопу. А інформації про наслідки, про те, як калічаться життя далі, немає. Або вона подається таким чином, ніби це десь далеко і тебе не стосується».

У матеріалі проводиться паралель з документальними фільмами про фашизм, адже батьки не забороняють дивитися ті «жахи», щоб діти не допускали воєн у своєму житті. Потім проводиться паралель з явищами, які не так часто

показують: наркоманія, алкоголізм, аборти. Було зроблене припущення, що журналіст «Голосу України», не розібравшись до кінця, перекрутивши факти, робить висновки. Цей матеріал, що спростовував тезу про маніпулятивність адвентистського заходу, був одним з аргументів для правоохоронних органів, які зацікавилися заходом в Немирові після публікації в «Голосі України» [Соловійова, 2018].

Також Церква АСД проводить кулінарні курси для охочих навчитися готувати корисну та смачну їжу без використання м'яса. Відвідувачі не тільки беруть участь у майстер-класах, а також мають можливість скуштувати смачні і незвичні для пересічного українця страви та десерти. Також відвідувачі отримують рецепти цих страв.

Отже, оздоровча діяльність адвентистів на території України проводиться за допомогою телепередач на телеканалі «Надія», радіо «Надія», численних соціальних мереж, ютуб каналів, роликів, програм, санаторіїв, лекцій, книг про здоров'я, кулінарії, фізичним вправам тощо. Поєднуючи ідею помірності стримання та закликаючи вірян і суспільство звернути увагу на фізичне здоров'я адвентисти намагаються протидіяти згубній тенденції вживання молодими та дорослими людьми алкогольних, тютюнових, наркотичних та інших шкідливих засобів, які руйнують фізичний організм

Висновки. Оздоровча діяльність церкви Адвентистів сьомого дня в упродовж історії існування деномінації постійно удосконалювалася розширюючи географічні межі. А факти прийняття адвентистських оздоровчих та профілактичних ідей на національному рівні багатьох країн світу, лише підтверджують загально-корисний характер діяльності церкви у сфері фізичного здоров'я людини.

Філософія принципів здорового способу життя адвентистів базується на біблійних принципах з акцентом на те, що фізичне тіло людини є храмом для Святого Духа, саме тому його треба берегти від впливу алкоголю, тютюну, наркотиків тощо. Використовуючи під час оздоровчих програм результати досліджень світових організацій із збереження здоров'я адвентисти намагаються показати суспільству важливість взаємовпливу фізичного стану на духовне здоров'я людини.

Під час проведення профілактичних програм від залежності адвентисти зазвичай намагаються поєднувати євангелізаційний та лікувальний аспекти. Спочатку відвідувачам пропонується програма боротьби із залежністю, опісля пастор-лектор розповідає доктрини церкви демонструючи, що їхнім джерелом є виключно Святе Письмо. До речі адвентисти одна із небагатьох деномінацій, яка навчає, що Декалог у тому числі й четверта заповідь є обов'язковою для виконання згідно вчення Біблії.

Реалізація програм по здоров'ю церквою Адвентистів сьомого дня на території Індії мала успіх по причині бідності більшості жителів та антисанітарним умовам їхнього життя. Виходячи із цього запропоновані адвентистами прості та дешеві методи лікування та профілактики залежностей

Церква отримала визнання на національному рівні у сфері охорони здоров'я. Однак природне несприйняття жителями Індії християнського віровчення, у тому числі й адвентистського не допомогло церкві збільшити кількість членів, на відміну від африканських країн.

Україна одна із небагатьох пострадянських країн є поліконфесійною державою, де з 1991 р. зуміли сформуватися та реалізуватися не лише нові релігійні деномінації, але стабілізувати своє положення пізнопротестантські церкви. Адвентисти є третьою за чисельністю протестантською церквою в Україні. Вони продовжують на медійному, культурному, загально-суспільному та церковному рівнях реалізовувати політику впровадження принципів здорового способу життя.

Незважаючи на значну кількість реалізованих програм по здоров'ю, які були проведені Церквою Адвентистів сьомого дня на території України – загально-національної популярності вони не здобули. Одними із причин незацікавленості населення питаннями здоров'я: по-перше, є непопулярність цієї тематики серед широких верств населення; по-друге, відсутність загального толерантного сприйняття протестантів, у тому числі й адвентистів в Україні; по-третє, не вміння самих адвентистів вміло відокремлювати аспект євангелізації від можливості безкорисної допомоги суспільству не отримуючи від цього дивіденд у вигляді збільшення кількості адвентистів.

Список використаних джерел

- Calvin, J., 1990. *Spotlight*, p. 7.
- Kharbteng, K., 1961. *Southern Asia Division Tidings*, p. 8.
- Land, G., 2005. *Historical dictionary of Seventh-day Adventists*, Toronto: The Scarecrow Press, 419 c.
- Listen, 1972, p. 8–9.
- Lyngdoh, L., 2000. *A critical study and impact of the seventh day adventist mission in northeast India*, India: Assam, 236 c.
- Ministry, 1970. *Magazine*, p. 14–16.
- Natarajan, N. 1977. *The Missionary Among the Khasis*, New Delhi: Sterling Publishers, 324 c.
- Nongkhlaw, P., 1995. *Spotlight*, p. 9.
- Schwarz, R., 1979. *Light Bearers to the Remnant*, California: Pacific Press, 656 c.
- Thansiam, T., 1999. *Southern Asia Tidings*, p. 5.
- Внесок євангельських християн у медицину та здоров'я, 23.08.2017. [Online]. Доступно: <https://poklik.org/vnesok-evangeliskyh-hrystyuan-u-medytynu-ta-zdorovya/> (дата звернення: 03.11.2019).
- Выпускники медико-миссионерской школы адвентистов получают государственные сертификаты, 06.07.2017. [Online]. Доступно: https://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/36954-vypuskniki-mediko-missionerskoj-shkoly-adventistov-poluchat-gosudarstvennye-sertifikaty.html (дата звернення: 03.11.2019).
- Жукова, М., 2013. Благодаря программе «Дышите свободно» над городом уменьшилось облако табачного дыма. [Online]. Доступно: <https://esd.adventist.org/2013/04/16/blagodarya-programme-dyishite-svobodno-nad-gorodom-umenshilos-oblako-tabachnogo-dyima/> (дата звернення: 10.11.2019).
- Країна здоров'я для малечі Красногорівки та Зайцевого, 09.12.2018. [Online]. Доступно: <https://uuc.adventist.ua/krayina-zdorov-ya-dlya-malechi-krasnogorivky-ta-zajtsevogo/> (дата звернення: 05.11.2019).
- Паседжи, М., 2017. Адвентистов-долгожителей показали на Национальном телевидении США. The General Conference of the Seventh-day Adventist Church «Международные новости». [Online]. Доступно: <https://esd.adventist.org/2017/06/29/adventistov-dolgozhiteley-pokazali-na-natsionalnom-televidenii-ssha/> (дата звернення: 10.11.2019).
- Пешкова, О., 2018. Подорож «Країною здоров'я» провели для дорослих та дітей у Києві. [Online]. Доступно: <https://uuc.adventist.ua/podorozh-krayinoyu-zdorov-ya/> (дата звернення: 03.11.2019).
- Скрипник, В., 2012. «Гиждень жажів» від... міськради та райдержадміністрації, 22.02.2012. [Online]. Доступно: <http://www.golos.com.ua/article/88689> (дата звернення: 03.11.2019).
- Соловійова, О., 2018. Гнат Меренков як релігійний журналіст. [Online]. Доступно: <https://uuc.adventist.ua/gnat-merenkov/> (дата звернення: 03.11.2019).

Reference

- Calvin, J., 1990. *Spotlight*, p. 7. in English).
- Kharbteng, K., 1961. *Southern Asia Division Tidings*, p. 8. in English).
- Krayina zdorov'ya dlya malechi` Krasnogori`vki ta Zajtsevogo [Country of health for the baby Krasnogorovka and Zaitsev]. 09.12.2018. [Online]. Dostupno: <https://uuc.adventist.ua/krayina-zdorov-ya-dlya-malechi-krasnogorivky-ta-zajtsevogo/> (data zvernennya: 05.11.2019). (in Ukrainian).
- Land, G., 2005. *Historical dictionary of Seventh-day Adventists*, Toronto: The Scarecrow Press, 419 c. in English).
- Listen, 1972, p. 8–9. in English).
- Lyngdoh, L., 2000. *A critical study and impact of the seventh day adventist mission in northeast India*, India: Assam, 236 c. in English).
- Ministry, 1970. *Magazine*, p. 14–16. in English).
- Natarajan, N. 1977. *The Missionary Among the Khasis*, New Delhi: Sterling Publishers, 324 c. in English).
- Nongkhlaw, P., 1995. *Spotlight*, p. 9. in English).
- Pasedzhi, M., 2017. Adventistov-dolgozhitelej pokazali na Naczional`nom televidenii SShA. The General Conference of the Seventh-day Adventist Church «Mezhdunarodny`e novosti» [Longevity Adventists featured on US National Television.]. [Online]. Dostupno: <https://esd.adventist.org/2017/06/29/adventistov-dolgozhiteley-pokazali-na-natsionalnom-televidenii-ssha/> (data zvernennya: 10.11.2019). (in Russian).

Peshkova, O., 2018. Podorozh «Krayinoyu zdorov'ya» proveli dlya doroslikh ta di'tej u Kiyevi` [A Health Country Tour was conducted for adults and children in Kyiv.]. [Online]. Dostupno: <https://uuc.adventist.ua/podorozh-krayinoyu-zdorov-ya/> (data zvernennya: 03.11.2019). (in Ukrainian).

Schwarz, R., 1979. *Light Bearers to the Remnant*, California: Pacific Press, 656 c. in English).

Skripnik, V., 2012. «Tizhden` zhakhi`v» vi`d... mi`s`kradi ta rajderzhadmi`ni`straczi`yi [«Horror Week» by... City Council and Regional State Administration]. 22.02.2012. [Online]. Dostupno: <http://www.golos.com.ua/article/88689> (data zvernennya: 03.11.2019). (in Ukrainian).

Solovjova, O., 2018. Gnat Myeryenkov yak reli`gi`jniy zhurnali`st [Hnat Merenkov as a religious journalist]. [Online]. Dostupno: <https://uuc.adventist.ua/gnat-myeryenkov/> (data zvernennya: 03.11.2019). (in Ukrainian).

Thansiana, T., 1999. *Southern Asia Tidings*, p. 5. in English).

Vnesok yevangel`s`kikh khristiyan u mediczinu ta zdorov'ya [The Contribution of Evangelical Christians to Medicine and Health]. 23.08.2017. [Online]. Dostupno: <https://poklik.org/vnesok-yevangelskyh-hrystiyan-u-medytsynu-ta-zdorovya/> (data zvernennya: 03.11.2019). (in Ukrainian).

Vy`puskniki mediko-missionerskoj shkoly` adventistov poluchat gosudarstvenny`e sertifikaty` [Graduates of the Adventist School of Medicine will receive state certificates]. 06.07.2017. [Online]. Dostupno: https://www.religion.in.ua/news/ukrainian_news/36954-vypuskniki-mediko-missionerskoj-shkoly-adventistov-poluchat-gosudarstvennye-sertifikaty.html (data zvernennya: 03.11.2019). (in Russian).

Zhukova, M., 2013. Blagodarya programme «Dy`shite svobodno» nad gorodom umen`shilos` oblako tabachnogo dy`ma [Thanks to the “Breathe Free” program, a cloud of tobacco smoke has decreased over the city]. [Online]. Dostupno: <https://esd.adventist.org/2013/04/16/blagodarya-programme-dyishite-svobodno-nad-gorodom-umenshilos-oblako-tabachnogo-dyima/> (data zvernennya: 10.11.2019). (in Russian).

SUMMARY

THE HISTORIOSOPHY OF THE HEALTHY ADVENTIST PRINCIPLES OF THE SEVENTH-DAY ADVENTISTS REALIZED IN INDIA AND UKRAINE

Valentina Kuryliak

Doctoral student of the Department of Cultural Studies and Philosophy,
National University of Ostroh Academy

The historical and philosophical context of integrating the principles of a healthy lifestyle into the inner church space of Seventh-day Adventists has been investigated. It has been proven that Adventists throughout the history of the denomination have been actively trying to implement programs to combat addiction to tobacco, alcohol, drugs, etc. at church, community and national levels. The philosophy of the principles of a healthy Adventist lifestyle is based on biblical principles with the emphasis that the physical body of man is a temple for the Holy Spirit, which is why he should be protected from the effects of alcohol, tobacco, drugs, etc. Through the use of wellness programs, the results of studies by the world's health organizations have been trying to demonstrate to the public the importance of the mutual influence of physical condition on the spiritual health of man. It has been established that Seventh-day Adventists during their health and preventive programs focus on the spiritual health of a person, which in turn depends on the fulfillment of biblical principles. Adventist recreational activities in India and Ukraine are analyzed. It was established that methods to improve the physical condition of people and addiction programs were readily accepted by regional officials of India. In Ukraine, Adventists promote the principles of a healthy lifestyle through the Nadezhda TV channel, motels, hospitals, programs, print media, and the like. However, the implementation of the principles of a healthy lifestyle is not sufficiently effective, since there is still a prejudiced attitude towards the Church on the part of public and state organizations of Ukraine. And on the part of Ukrainian Adventists, the inability to maintain a balance between propaganda of their own doctrines and selfless service to society leaves church relations in a state of stress.

Keywords: Adventism, historiosophy of health principles, harmful addictions, India, Ukraine.